

«Τα ατυχήματα στους παιδικούς σταθμούς και πως μπορούμε να τα περιορίσουμε»

Νατάσα Παπαπροκοπίου
Δρ Επιστημών Αγωγής

Σκοπός της εισήγησης

- ▶ Να βοηθήσει τους εμπλεκόμενους να αποσαφηνίσουν κάποιες βασικές έννοιες που συνδέονται με τα ατυχήματα στο χώρο του παιδικού σταθμού και να προτείνει κάποιες καλές πρακτικές που μπορούν τα περιορίσουν

Τα διλήμματα

Οι οργανισμοί που υποδέχονται παιδιά έχουν την ευθύνη για την ασφάλεια, την ευημερία και την ακεραιότητά τους.

Ωστόσο, το κοινωνικό πλαίσιο, η πίεση των μέσων ενημέρωσης, η νομολογία τους αναγκάζει να είναι εξαιρετικά προσεκτικοί, και μάλιστα να ενισχύσει υπερβολικά μέτρα ασφαλείας.

Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι

- ✓ ο περιορισμός των παιδιών σε συγκεκριμένους χώρους
- ✓ η επιλογή υλικών που ελαχιστοποιεί τους πιθανούς κινδύνους
- ✓ η πρόταση δραστηριοτήτων που αποκλύει οποιαδήποτε μορφή ατυχήματος.

Τα ερωτήματα

Ωστόσο, πρόσφατες μελέτες αποδεικνύουν τις επιπτώσεις που έχουν αυτοί οι περιορισμοί στην ανάπτυξη των παιδιών (άγχος, μείωση, έλλειψη ενδιαφέροντος, φόβος για πειραματισμούς, άρνηση αυτονομίας κ.λπ.).

Πως μπορούμε λοιπόν να εξασφαλίσουμε ένα ευνοϊκό περιβάλλον μάθησης προσφέροντας ταυτόχρονα μια ασφάλεια για την ανάπτυξή τους;;

Πως δηλαδή μπορεί να επιτευχθεί η σωστή ισορροπία μεταξύ

ενέργειες που εξασφαλίζουν την ασφάλεια του παιδιού και εκείνες που επιτρέπουν στο παιδί να αναπτυχθεί χάρη στη δυνατότητα ανάληψης κινδύνων.

Πώς μπορούμε να διασφαλίσουμε τη συνεργασία όλων των

και όλους, συμπεριλαμβανομένων των γονέων, για την επίτευξη αυτής της ισορροπίας;

Βασικές έννοιες που πρέπει να ξεχωρίσουμε

- ▶ Ο κίνδυνος και το ρίσκο αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ζωής, που τα παιδιά θα τα συναντήσουν σε όλη τους τη ζωή.
- ▶ Ο στόχος δεν είναι η εξάλειψή τους, αλλά κυρίως να ενθαρρύνουμε τα παιδιά να μάθουν πως να το χρησιμοποιούν , να το αναγνωρίζουν και να ενεργούν αναλόγως

Τι σημαίνει κίνδυνος;

Ως **κίνδυνος** ορίζεται "κάθε πηγή που ενδέχεται να προκαλέσει ζημία ή τραυματισμό σε πρόσωπα ή πράγματα" ζημία (σωματική βλάβη ή βλάβη της υγείας) ή απώλεια ζωής με αρνητικές συνέπειες (νοσηλεία, αναπηρία κ.λπ.) για το άτομο.

Τι σημαίνει «Ρίσκο»

Ως **ρίσκο** εννοούμε τη "η πιθανότητα ένα άτομο να υποστεί βλάβη
ή αρνητικές συνέπειες για την υγεία τους ως αποτέλεσμα της
παρουσία ειδικών συνθηκών (έκθεση σε ένα γεγονός μια επικίνδυνη κατάσταση ή ένας επικίνδυνος παράγοντας)

Δεν είναι τυχαίο που στην ελληνική βιβλιογραφία αυτές οι δύο έννοιες δεν διαφοροποιούνται ...

"Το ρίσκο είναι η πιθανότητα να υλοποιηθεί ένας κίνδυνος"

Η ανάληψη του ρίσκου

Είναι η "απόφαση που ενέχει υψηλό βαθμό κινδύνου"

επιλογή, η οποία χαρακτηρίζεται από έναν βαθμό αβεβαιότητας ως προς το μέλλον ευκαιρίες για αποτυχία ή επιτυχία.

Ωστόσο δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι το να ριψοκινδυνεύει ένα παιδί είναι απαραίτητο για την ανάπτυξή του .

Δεν υπάρχει αυτονομία χωρίς ανάληψη ρίσκου.

Για παράδειγμα, όταν το παιδί προσπαθεί να κατακτήσει τα πρώτα του βήματα σημαίνει ότι παίρνει το ρίσκο για τη πτώση.

Μετά από τις πρώτες προσπάθειες και πτώσεις έχει ήδη καταγραφεί στη μνήμη του η ανάγκη της ανάληψης του ρίσκου για να καταφέρει το στόχο του.

Η ανάληψη ρίσκου συμβαίνει επίσης όταν ένα παιδί αποφασίζει να ανέβει σε μία τσουλήθρα, να σκαρφαλώσει σε ένα κορμό και έχει προβλέψει ότι μπορεί να γλιστρήσει και να χάσει την ισορροπία του.

Η ανάληψη ρίσκου **σε μικρές δόσεις** είναι βασικός παράγοντας επιτυχίας και μάθησης για νέα πράγματα και δεξιότητες.

Φυσικά αυτή η αποδοχή είναι σχετική για κάθε παιδί και εξαρτάται από τα περιθώρια ελευθερίας που του έχουν δοθεί από πριν.

Πώς εξασφαλίζουμε την ανάληψη ρίσκου σε μικρές δόσεις;

- ▶ **Η ασφάλεια** είναι "μια κατάσταση στην οποία οι κίνδυνοι και οι συνθήκες της ζωής που θα μπορούσαν να προκαλέσουν σωματική βλάβη, ή υλικό έχουν εξαιρεθεί ή ελέγχονται κατά τρόπο ώστε να διατηρείται η την υγεία και την ευημερία των ατόμων και της κοινότητας
- ▶ **Η εξασφάλιση της σωματικής ασφάλειας** των παιδιών σημαίνει την παροχή το κατάλληλο περιβάλλον, υποστήριξη και εποπτεία για το επίπεδο ανάπτυξής τους και τις ανάγκες τους, ώστε να μπορούν να εξελίσσεται , να εξερευνάει και να πειραματίζεστε με απόλυτη ασφάλεια

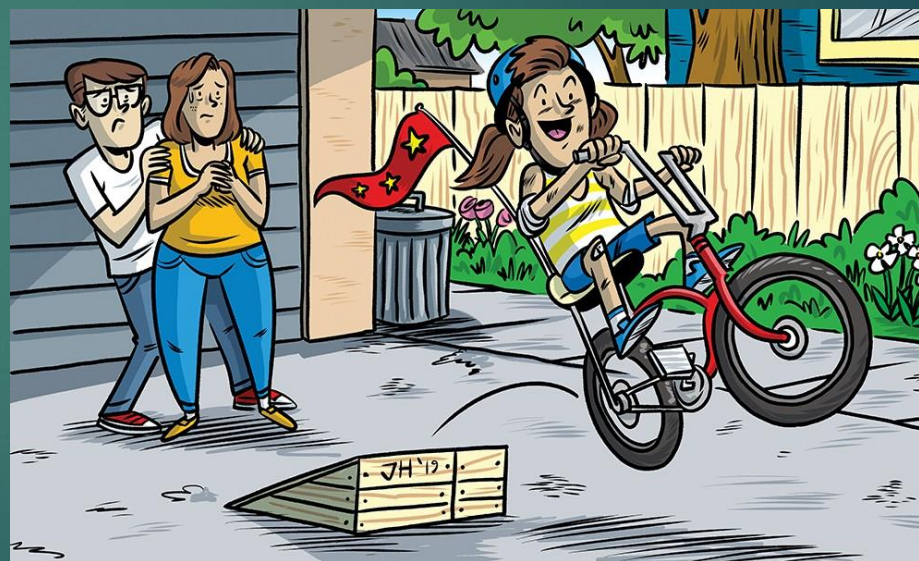
Η **ανάληψη ρίσκου** γίνεται αποδεκτή από το παιδί, όταν τα οφέλη πχ νέες δεξιότητες, αίσθημα υπερηφάνειας αίσθημα του ανήκειν σε μια ομάδα πρέπει να εποπτεύονται από τους ενήλικες με μία στάση συνοδείας και όχι φόβου, πανικού και απότομης απομάκρυνσης. (βλ χτύπημα στο γόνατο, βρωμιά, πτώση, γρατζουνιές στο δέρμα κ.λπ.).

- **Η εξασφάλιση της συναισθηματικής ασφάλειας** ενός παιδιού σημαίνει να του προσφέρεται ένα καθησυχαστικό, σταθερό και σταθερό κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον

Αυτό το του επιτρέπει να επωφελείται από μια σίγουρη και ήρεμη κατάσταση του μυαλού, επειδή δεν αισθάνεται ότι απειλείται.

Ο ενήλικας που ενθαρρύνει την προσπάθεια και την επιμονή του παιδιού όταν αυτό αντιμετωπίζει μια δυσκολία σε μια πρόκληση βοηθάει το παιδί να αισθάνεται καθησυχασμένο και να αναγνωρίζει ότι ο ενήλικας αφιερώνει χρόνο για να υποστηρίξει και να ξεπεράσει το αίσθημα του φόβου αισθάνεται.

Ας κάνουμε μια άσκηση

- ▶ Ποιοι είναι οι κίνδυνο και ποια τα ρίσκα στο δικό σας χώρο;
- ▶ Ποιοι είναι οι φόβοι σας σχετικά με τις δραστηριότητες των παιδιών
- ▶ Έχετε τη τάση να επιτρέπετε ή να εμποδίζετε την ανάληψη του ρίσκου στα παιδιά•

-
- ▶ Πως διανέμεται η υπευθυνότητα της ασφάλειας στο παιδικό σας σταθμό;
 - ▶ Σε ποιο βαθμό εμπλέκεται το προσωπικό και ποιο ;
 - ▶ Ποια είναι τα μέτρα για να εξασφαλίσετε μια κοινή στάση απέναντι στην ασφάλεια.;

Παράδειγμα τακτικής «Είμαι δίπλα σου αλλά θα προσπαθήσεις να το κάνεις μόνος σου»

Ο Π παιδί 36 μηνών και ιδιαίτερα κινητικό , είναι πολύ περήφανο που έχει ήδη σκαρφαλώσει στη μεγάλη τσουλήθρα του σχολείου ,αλλά κοντοστέκεται τι στιγμή που πρέπει να τσουλήσει. Μου ζητάει με μια κίνηση να τον βοηθήσω, κάθομαι δίπλα του τον αγγίζω, αλλά δεν τον βοηθάω και το ρωτάω αν μπορεί να τα καταφέρει μόνος του και ότι είμαι δίπλα του και τον προσέχω.

Επιμένει να τον βοηθήσω και εγώ συνεχίζω να στέκομαι δίπλα του και τον ενισχύω μόνο λεκτικά. Μετά από αυτό βρίσκει μία δική του στάση, γυρνάει και κατεβαίνει μπρούμητα. Η χαρά του είναι τεράστια και ακολουθεί τα δικά μου μπράβο....! την προσπάθεια και την επιμονή

Η Στάση του «Είμαι δίπλα σου και σε προσέχω αλλά θα προσπαθήσεις να το κάνεις μόνος σου» είναι ακριβώς το αντίθετο από την απότομη στέρηση της προσπάθειας του που πολύ συχνά συνοδεύεται από φοβικές κραυγές και απαγορεύσεις.

Η σωστή δόση ασφάλειας

Το να προσφέρουμε σωστή δόση ασφάλειας προϋποθέτει να θέσουμε σε εφαρμογή ένα **πλαίσιο** ασφάλειας που λαμβάνει υπόψη το φυσικό περιβάλλον, το προσωπικό και τη πολιτική της διοίκησης του σχολείου αλλά και τις μεταξύ γονέων και παιδαγωγών προ υπάρχουσες σχέσεις εμπιστοσύνης

π.χ. αν έχει πχ δέντρα η αυλή ή χαλίκι , η χώμα αυτά τα στοιχεία δεν αποκλείονται αλλά προσαρμόζονται στις ανάγκες των παιδιών , πχ τους δίνουμε κάποιους κανόνες αν είναι μεγαλύτερά ή βάζουμε κάποια περιορισμούς στα μικρά για να πειραματισθούν.

Ποια είναι τα οφέλη από τη λήψη ρίσκου για την ανάπτυξη του παιδιού.

Η Ενσωμάτωση .

Το παιδί για να αναπτυχθεί έχει ανάγκη να ενσωματώσει και να ενσωματωθεί σε διάφορα πλαίσια που το περιβάλουν να εξερευνήσει τον κόσμο μόνο του , να πάρει ρίσκα , να ξεπεράσει τους φόβους του και αναπτύξει στρατηγικές που θα τον διευκολύνουν να διαχειριστεί τις προκλήσεις που εμφανίζονται

Σταδιακή κατάκτηση δεξιοτήτων προφύλαξης Το παιδί που επωφελείται από ένα ασφαλές περιβάλλον μαθαίνει να προστατεύει τον εαυτό του γιατί γίνεται όλο και πιο ικανό να αξιολογήσει για τον εαυτό του το επίπεδο κινδύνου των διαφόρων καταστάσεων που αντιμετωπίζονται.

Σταδιακή απόκτηση κριτικής ικανότητας και πρόβλεψης Η κρίση του, η κριτική και η ικανότητά της να λαμβάνει αποφάσεις (εκτελεστικές λειτουργίες, ωρίμανση του εγκεφάλου, κατανόηση του κόσμου γύρω του ,κλπ.) αναπτύσσονται σταδιακά.

“Όσο Περισσότερο το παιδί γίνεται ανεξάρτητο, τόσο περισσότερο είναι σε θέση να αναλαμβάνει τη δική του την ασφάλεια της ίδιας καθώς και των άλλων.

Σταδιακή απόκτηση αυτοπεποίθησης Παίρνει μερική ευχαρίστηση, αυτοπεποίθηση και ικανοποίηση.

Είναι μέσα από την εμπειρία που το παιδί αναπτύσσει **τη δική του αυτογνωσία για τις** κινητικές δεξιότητες, αναλυτικές δεξιότητες και αυτοπεποίθηση και μαθαίνει συμπεριφορές αυτοπροστασίας απαραίτητες για την ασφάλειά τους καθώς και άλλων.

Η πρόκληση: στόχος η ασφάλεια στις σωστές αναλογίες

- ▶ Τα παιδιά πρέπει να μπορούν να αναπτύσσονται σε ένα πλαίσιο που περιλαμβάνει το επίπεδο ασφάλειας που απαιτείται για την κάλυψη των αναγκών της αντί για ένα περιβάλλον που στοχεύει στην ασφάλεια με κάθε κόστος και όπου η δυνατότητα ανάληψης κινδύνων είναι μηδενική.
- ▶ **Η πρόκληση** για τους ενήλικες παραμένει η επίτευξη μιας σωστής στάση που δεν θα είναι ούτε υπερπροστατευτική (γονιός ή παιδαγωγός «ελικόπτερο») ούτε ελευθεριάζουσα δηλ. στάση εγκατάλειψης.

Η **υπερπροστασία** στέλνει το μήνυμα ότι δεν μπορούν να δράσουν χωρίς τη βοήθεια ενός ενήλικα, ότι δεν τους εμπιστεύονται ή ότι δεν ξέρουν τι να κάνουν δεν είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει. Τα παιδιά μπορούν γρήγορα να δουν τους εαυτούς τους ως ακατάλληλους ή εξαρτημένους από ενήλικες.

Με την πάροδο του χρόνου, κινδυνεύουν να αναπτύξουν χαμηλή αυτοεκτίμηση , για να χάσουν την εμπιστοσύνη τους σχετικά με τις δυνατότητες που έχουν ακόμα και να αναπτύξουν άγχος στις προκλήσεις που εμφανίζονται.

Πχ. Ανέβασμα στη τσουλήθρα αλλά κα άρνηση για να συμμετέχουν σε συλλογική κινητικά παιχνίδια πχ τρέξιμο ποδόσφαιρο κλπ. Εννοείται πως υπάρχει και η άλλη πλευρά .. αυτή της παραμέλησης που μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρές επιπτώσεις για την υγεία του παιδιού. (πχ η μεταφορά των παιδιών σε μηχανάκι ή σε αυτοκίνητο χωρίς ασφαλή εξοπλισμό)

▶ Η υπερπροστασία

▶ Απαραίτητη παρουσία ενήλικα

▶ Χαμηλή αυτοπεποίθηση-άγχος

Πως μπορούμε να εξασφαλίσουμε το κατάλληλο επίπεδο ασφάλειας;;;

- ▶ Οι έρευνες έδειξαν ότι η διαχείριση του ρίσκου είναι μία προσέγγιση συγκεκριμένης κα συστηματικής πρόληψης
- ▶ Για να εξασφαλιστεί το κατάλληλο επίπεδο ασφάλειας, είναι απαραίτητο το περιβάλλον να καθορίσει και να εφαρμόσει τα κατάλληλα μέτρα με σκοπό να προσφέρει στα παιδιά την ευκαιρία να αναλάβουν κινδύνους. Αυτά είναι

-
- ▶ Η **συστηματική παρατήρηση του κάθε παιδιού ξεχωριστά** για να διαπιστώσουμε τις πραγματικές του ανάγκες σε κίνηση και πειραματισμούς
 - ▶ (ας αναφέρουμε μερικά παραδείγματα)

-
- ▶ Η σημασία **των διαπραγματεύσεων και της συστηματικής επικοινωνίας** μεταξύ όλου του προσωπικού, διευθυντές, και των γονέων ώστε να είναι υπάρχει μία συνοχή όλου του σχολείου , ενός σχολείου που μαθαίνει διαρκώς.
 - ▶ (ας αναφέρουμε μερικά παραδείγματα)

ΟΙ συνεχείς προσπάθειες για διαχείριση και τροποποιήσεις του περιβάλλοντος και των πρακτικών.

Πχ. Μετακινώ κάποια έπιπλα για να σώσω περισσότερες ευκαιρίες στα παιδιά να κινηθούν , αλλάζω τα παιχνίδια και τον εξοπλισμό του πς για να ενισχύσω την κινητικότητα των παιδιών πχ να τρέχουν , να πηδούν, να πετάνε ψηλά μπάλες κλπ. Ο καθένας έχει σημαντικό και συμπληρωματικό ρόλο να διαδραματίσει στη διαδικασία.

Επιλογή ενός σχεδίου δράσης

ώστε να δεσμευτούν όλοι οι εμπλεκόμενοι και να υποστηρίξουν τι με ποιο τρόπο και πόσο αποτελεσματική είναι η επιλογή του πλαισίου φέτος σε παιδικούς σταθμούς που συνεργάζομαι πχ εφαρμόζουμε πιλοτικά ένα σχέδιο δράσης **«Αφήνουμε τις καρέκλες και πιάνουμε τις μπάλες»** που θα μας δώσει πολλά δεδομένα για να ξεκαθαρίσουμε τη στάση μας απέναντί στη ανάληψη ρίσκων και διευθέτησης του εξοπλισμού

Οι γονείς θα πρέπει να θεωρούνται έμπρακτα συνοδοιπόροι στην ανάπτυξη του παιδιού .

Είναι σημαντικό για τους παιδαγωγούς να τους να τους συμπεριλάβουν εξ αρχής στην προσπάθειά τους , ώστε να τους έχουν συνοδοιπόρους στην προσπάθειά τους να μιλήσουν αναλυτικά για τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει ενημερώνοντάς τους συνεχώς για τις αλλαγές .

Φυσικά κάποιοι γονείς έχουν μεγαλύτερη ανάγκη από υποστήριξη

Ας εκπαιδεύσουμε τα παιδιά μας να αποκτήσει δεξιότητες πρόβλεψης για τους πιθανούς κινδύνους

- ▶ Ο ενήλικας οφείλει να δίνει την ίδια σημασία (να επενδύει το ίδιο) ώστε να εκπαιδεύσει τα παιδιά στην **πρόβλεψη** αλλά και διαχείριση του κινδύνου και να αναπτύξουν τις δεξιότητες αυτοπροστασίας τους με τον ίδιο τρόπο που τα εκπαιδεύει πως να τρώνε μόνα τους πως να ντύνονται .
- ▶ Επιβλέποντας στο παιδί πώς να είναι ασφαλές μαθαίνουν πώς να τρέφονται ή να ντύνονται μόνοι τους, δηλαδή επιβλέποντας τα παιδιά τους πειραματισμός, παραδειγματισμός και εξήγηση. Πχ σε καταστάσεις υψηλού κινδύνου, ηλεκτρικού ρεύματος ή οδικής κυκλοφορίας, ο ρόλος του ενήλικα δεν είναι μόνο να διασφαλίσει την ασφάλεια του παιδιού, αλλά και να του **δείξει πως να συμπεριφέρεται** απέναντι σε όλα όσα συνιστούν απειλή για το περιβάλλον . Έτσι το ρίσκο γίνεται αποδεκτό και το παιδί αποκτά μόνο του τις δεξιότητες και γνώσεις. Δείτε το παρακάτω βίντεο <https://www.youtube.com/watch?v=dJtYTNA6M6U>

Η στάση του παιδιού

Το ένστικτο της επιβίωσης και τα αντανakλαστικά αυτοπροστασίας εμποδίζουν την τα περισσότερα παιδιά να θέτουν τον εαυτό τους σε κίνδυνο. παράδειγμα, ένα νήπιο σκύβει όταν βρίσκεται ψηλά ή κλείνει τα μάτια του όταν ένα αντικείμενο φτάνει γρήγορα. Σε περιπτώσεις που δεν παρουσιάζουν πραγματικό κίνδυνο, οι ενήλικες πρέπει να έχουν εμπιστοσύνη στο το παιδί, το οποίο θα αναλάβει προκλήσεις προσαρμοσμένες στις ικανότητές του.

Τα παιδιά επιμένουν να πειραματίζονται εφόσον τους δίνεται φυσικά η ευκαιρία <https://fb.watch/o5W5s9K1vA/> 16 φορές ... πόσο δίνουμε στα παιδιά αυτή την ευκαιρία;;;

Η συμπεριφορά και η στάση ενός παιδιού απέναντι σε μια πρόκληση εξαρτώνται φυσικά και από ιδιοσυγκρασία αλλά και πως το αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι. Μερικά παιδιά είναι πιο άλλοι πιο προσεκτικοί ή φοβισμένοι. Δείτε το παρακάτω βίντεο .

Κάποιες άλλες πρακτικές

Ενσωματώνουμε στο πρόγραμμά μας δραστηριότητες , που σχετίζονται με το θέμα του κινδύνου και την πρόληψής του

<https://prevention-maif.fr/expo-prudent-contre-les-accidents/>

Δημιουργία παιδαγωγικού υλικού '

<https://www.youtube.com/watch?v=h0JhDXjtIHQ&t=2s>

<https://lesprosdela petiteenfance.fr/bebes-enfants/psycho-developpement/motricite-de-lenfant-des-videos-pour-mieux-la-comprendre/liberte-de-mouvement-prise-de-risques-et-securite-en-lieu-daccueil>

Pikler

<https://www.youtube.com/shorts/taVc-ZY1a9A>

Σας ευχαριστώ

